

De laatste generaal van de Koude Oorlog: Werenfried van Straaten, Oostpriesterhulp en de evolutie van hun anticommunisme

Werenfried van Straaten en Oostpriesterhulp zijn bekende begrippen voor oudere generaties. De Nederlandse priester trad in de jaren '30 toe tot de norbertijnenorde van Tongerlo en stichtte daar na de Tweede Wereldoorlog Oostpriesterhulp. Het doel was om spirituele en materiële hulp te verstrekken aan Duitse vluchtelingen. Na verloop van tijd verkreeg zijn organisatie internationale allures en faam.

Toch kent de geschiedschrijving over van Straaten en zijn organisatie beperkingen. De masterproeven, biografieën en artikelen over hem hebben minder oog voor het anticommunistische aspect en de medewerkers van Oostpriesterhulp. Ook het Belgisch onderzoek naar anticommunisme besteedt geen aandacht aan Oostpriesterhulp en is bovendien beperkt tot de jaren '50. Internationaal onderzoek naar anticommunisme richtte zich recent op niet-gouvernementele actoren en individuen. Daarbij kwamen ook al een aantal katholieke organisaties aan bod, maar deze hielden op te bestaan tijdens de periode van détente.

Verder onderzoek naar Oostpriesterhulp kan hier een bijdrage aan leveren. Deze studie vraagt zich af hoe het katholiek anticommunisme van Werenfried van Straaten en Oostpriesterhulp evolueerde doorheen de Koude Oorlog. Meer specifiek worden de beeldvorming, de activiteiten, het netwerk, de erfenis van de 'Nieuwe Orde' en de actieradius onder de loep genomen. Deze vragen worden beantwoord op basis van nieuw archiefmateriaal, afkomstig van een aantal naaste medewerkers, gedrukte bronnen en periodieken, zoals het tijdschrift Echo der Liefde.

Uit deze studie blijkt dat het anticommunisme van van Straaten en medewerkers enkel tijdens de periode van détente softer werd, om nadien terug naar te keren naar het hardleerse anticommunisme van de vroege Koude Oorlog. Op het vlak van rekrutering kende de organisatie een instroom van 'Nieuwe Orde' adepten, CVP'ers en bankiers. Ook kon Oostpriesterhulp rekenen op de steun van de kerkelijke hiërarchie doorheen de Koude Oorlog. De actieradius richtte zich eerst op West-Duitsland en Oost-Europa tijdens de vroege Koude Oorlog, vervolgens op de 'Derde Wereld' tijdens de détente, om nadien terug te focussen op Oost-Europa tijdens de tweede Koude Oorlog. Oostpriesterhulp gaf materiele-financiële steun en spirituele

hulp aan de in hun ogen slachtoffers van het communisme en voerde continu propaganda in het Westen.